

Asia: VN/9978/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Määritelmät. Näkemyksenne asetusluonnoksen 2 §:n määritelmistä (esim. ovatko määritelmät selkeät, onko tarvetta lisätä määritelmiin jokin käsite?)

Ei

Perustelut:

Asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa määritellään sosiaalipalvelun järjestämisen prosessi ja 3 kohdassa sosiaalipalvelun toteuttamisen prosessi. Käsitteisiin viitataan mm. asetuksen 12 §, 13 § ja 15 §:ssä. Kyseiset prosessikäsitteet vaikuttavat irrallisilta ottaen huomioon asetuksen systematiikan yleisesti. Sosiaalihuollon osalta määritelmiä koskevassa lainkohdassa määritellään prosesseja, terveydenhuollon osalta taas asiakirjatyyppejä. Sosiaalihuollon asiakirjoja, esimerkiksi asiakassuunnitelma ja toteuttamissuunnitelma, ei ole kyseisessä pykälässä määritelty lainkaan. Näin ollen määritelmiä koskeva lainkohta ei ole kaikilta osin kattava ja johdonmukainen. Päävastuullisen palvelunantajan käsite on asetuksessa vaikeasti ymmärrettävä.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)?

Ei

Perustelut:

Asetuksen 18 §:n 1 momentin 2 kohdan d alakohdassa on luettelo sosiaalihuollon asiakaskertomusmerkinnöistä, joihin on lainkohdassa säädetyin edellytyksin käyttöoikeus terveydenhuollossa. Onko asiakaskertomusmerkintöjen käyttöoikeuksien näin yksityiskohtainen määrittely tarkoituksenmukaista ja toteutettavissa? Olisiko käyttöoikeus asiakaskertomusmerkintöihin määriteltävissä yleisemmällä tasolla ja käyttäen sosmetan käsitteitä.

On hyvä huomioida, että toteutettaessa esimerkiksi kotihoitoa yhteisenä palveluna on oltava käyttöoikeus palvelua koskeviin päätöksiin.

Asetusta koskevassa muistiossa tuodaan esille, että yhteinen palvelu ei kaikissa tilanteissa tarkoita, että palvelu toteutetaan fyysisesti samassa

toimipisteessä, vaan toimipiste voi myös olla virtuaalinen tai palvelu voidaan toteuttaa liikkuvana tai kotiin annettavana palveluna. Tältä osin

toimipistettä olisi hyvä määritellä asetuksessa tarkemmin huomioiden, että yhteisen palvelun toteutus voi olla myös verkostomaista.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (19 §)?

Ei

Perustelut:

Myös sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävässä tulee olla käyttöoikeus kaikkiin välttämättömiin potilastietoihin. Käyttöoikeus potilasyhteenvedoon, terveyst- ja hoitosuunnitelmiin ja hoitajaksojen väli- ja loppuarvioihin eivät ole riittävät, koska lääkäri voi kirjata potilaan sairauden hoitoon liittyviä ohjeita päivittäismerkintöihin, jotka eivät potilastietojärjestelmässä välttämättä ole esimerkiksi väliarviomerkitöjä. Näillä tiedoilla on merkitystä sosiaalihuollon yksikössä annettavan palvelun kannalta. Asetuksen mukaisesti määriteltynä on vaara, että sosiaalihuollon yksikössä tai sosiaalihuollon henkilöstön toteuttaessa yhteistä palvelua toteutuksen tehtävässä ei ole käytössä kaikkea tehtävän kannalta välttämätöntä tietoa. Potilastietoja kirjataan toimipisteen ulkopuolella esimerkiksi konsultoitavan lääkärin, kotisairaalan lääkärin tai päivystävän lääkärin toimesta (mahdollisesti myös erikoissairaanhoidossa). Nämä

tiedot tulee olla riittävässä laajuudessa myös sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävässä käytössä ympäri vuorokauden. Lastensuojelulain mukaiset lastensuojelulaitokset olisi selvyiden vuoksi hyvä mainita 19 §:n 2 momentissa erikseen. Asetuksen 19 §:n 3 momentin mukaan sosiaalipalvelun toteutuksen

tehtävässä vammaispalvelun päivätoiminnassa on käyttöoikeus lääkitys- ja riskitietoihin. Vastaava käyttöoikeus tulee olla myös iäkkäiden

päivätoiminnassa. Iäkkäiden päivätoiminnassa kyse on usein muistisairaista henkilöistä, joiden lääkkeenannosta päivätoiminnan henkilökunta huolehtii päivätoiminnassa käynnin aikana.

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Ei

Perustelut:

Sosiaali- ja terveydenhuollon välisessä luovutusluvassa on sinänsä hyvin huomioitu asiakkaan tiedollinen itsemääräämisoikeus. Monikohtainen luovutusluvan yksilöinti (palvelunantaja, tietosisällöt, aikaväli) saattaa kuitenkin asiakkaalle näyttäytyä monimutkaisena, vaikka tietosisällöt on yksilöity hyvin ylätasoisesti. Käsitteet (esim. potilaskertomus, käyntitiedot tai luovutusluvan kohdistaminen sosiaalihuollon kohdalla palvelutehtävittäin) voivat olla asiakkaalle vieraita. On huomioitava, että asiakkaissa on paljon esimerkiksi iäkkäitä ihmisiä, joilla saattaa olla kognitiiviseen toimintakykyyn vaikuttava muistisairaus, vaikka he lähtökohtaisesti ymmärtävät annettavan

luovutusluvan merkityksen. Merkitystä on myös sillä, miten luovutusluvasta informoidaan ja miten sen antaminen käytännössä toteutetaan. Luovutusluvan antaminen esimerkiksi palvelukäynnin yhteydessä tulisi tehdä asiakkaalle mahdollisimman helpoksi. Myös niin, että esimerkiksi sosiaalihuollon käynnin yhteydessä voi ammattihenkilölle antaa luovutusluvan terveydenhuollon tietoihin. Asiakkaita on myös hyvä informoida siitä, mitä seurauksia luovutusluvan antamatta jättämisellä voi olla tietyn palvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta.

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

Kyllä

Perustelut:

Luovutusluvan kohdentaminen on aiempaa asetusluonnosta selkeämmin määritelty ja vastaa lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita. Suurempi huolenaihe kohdistuu siihen, ettei asiakas anna luovutuslupaa ja tämän johdosta sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämätöntä tietoa jäisi kyseisessä palvelussa saamatta.

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)?

-

Perustelut:

-

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

-

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

-

Mäkinen Lasse
Helsingin kaupunki